

**TIPOLOGI SENI BINA SEKOLAH KOLONIAL
ERA BRITISH DI TAPAK WARISAN DUNIA
UNESCO MELAKA**

MUHAMMAD ADAM BIN CHE YUSOF

UNIVERSITI SAINS MALAYSIA

2022

**TIPOLOGI SENI BINA SEKOLAH KOLONIAL
ERA BRITISH DI TAPAK WARISAN DUNIA
UNESCO MELAKA**

oleh

MUHAMMAD ADAM BIN CHE YUSOF

**Tesis ini diserahkan untuk
memenuhi keperluan bagi
Ijazah Doktor Falsafah**

Julai 2022

PENGHARGAAN

Syukur alhamdulillah dengan keberkatan dan izin-Nya kerana telah memberi peluang, tenaga, kesihatan, masa dan akal dalam melaksanakan kajian ini. Ucapan terima kasih dan setinggi-tinggi penghargaan saya tujukan kepada penyelia, Professor. Dr. A. Ghafar Ahmad yang sentiasa memberi nasihat, bimbingan dan tunjuk ajar kepada saya bagi menyempurnakan penyelidikan ini. Ribuan terima kasih juga kepada semua kakitangan, pegawai-pegawai kerajaan dan guru-guru yang terlibat ketika kerja-kerja pengumpulan data dijalankan dan atas kerjasama yang diberikan selama ini agar ianya dapat dikendalikan dengan sempurna. Tidak dilupakan kepada warga Pusat Pengajian Perumahan, Bangunan dan Perancangan, Universiti Sains Malaysia, daripada kakitangan pentadbiran sehinggalah kepada para pensyarah yang memberi tunjuk ajar dan pertolongan sepanjang kajian ini berlangsung. Seterusnya kepada kaum keluarga dan teman-teman seperjuangan, ribuan penghargaan dan terima kasih atas sokongan dan bantuan kalian agar penyelidikan ini disiapkan dengan jayanya. Akhir sekali, terima kasih yang tidak terhingga kepada ibu saya, Puan Narizam Binti Ismail, yang tidak putus-putus memberi suntikan semangat, doa dan merupakan kekuatan kepada saya bagi menyempurnakan tesis saya ini dengan jayanya.

JADUAL KANDUNGAN

PENGHARGAAN	ii
JADUAL KANDUNGAN	iii
SENARAI JADUAL	vii
SENARAI RAJAH	ix
SENARAI SINGKATAN	xix
SENARAI LAMPIRAN	xx
ABSTRAK	xxi
ABSTRACT	xxiii
BAB 1 PENGENALAN	1
1.1 Pendahuluan	1
1.2 Latar Belakang Kajian.....	3
1.3 Penyataan Masalah	6
1.4 Jurang Kajian.....	10
1.5 Kawasan Kajian.....	17
1.5.1 Latar Belakang Kawasan Kajian	20
1.6 Persoalan Kajian.....	22
1.7 Matlamat Kajian dan Objektif Kajian	23
1.8 Skop Kajian	23
1.8.1 Kerangka Teori.....	24
1.9 Kepentingan Kajian.....	26
1.10 Metodologi Kajian.....	26
1.11 Struktur Kajian	28
1.12 Rumusan.....	31
BAB 2 KAJIAN LITERATUR	32
2.1 Pendahuluan	32

2.2	Tipologi dalam Seni Bina.....	32
2.2.1	Tipologi Tapak	36
2.2.2	Tipologi Pelan	37
2.2.3	Tipologi Tampak	39
2.3	Komponen dan Prinsip Seni Bina	41
2.3.1	Teori Seni Bina.....	42
2.3.2	Prinsip Reka Bentuk Seni Bina	45
2.4	Seni Bina Kolonial di Malaysia	49
2.4.1	Penubuhan Sekolah Kolonial Era British.....	56
2.4.2	Reka Bentuk Seni Bina Sekolah Kolonial.....	64
2.5	Era Penjajahan dan Pengaruh British	72
2.5.1	Pengaruh Pendidikan British	73
2.6	Aspek Pemuliharaan Bangunan Warisan	77
2.6.1	Pendekatan Pemuliharaan Bangunan Warisan	79
2.7	Latar Belakang Kawasan Kajian	84
2.8	Kerangka Konseptual	89
2.9	Rumusan.....	91
BAB 3	METODOLOGI KAJIAN	92
3.1	Pendahuluan	92
3.2	Metodologi Penyelidikan	92
3.2.1	Metodologi Kajian Terdahulu	94
3.3	Pendekatan Kualitatif	96
3.4	Reka bentuk Kajian dan Persampelan	98
3.4.1	Kajian Rintis.....	101
3.5	Kajian Kes	104
3.6	Pengumpulan Data	108
3.6.1	Data Sekunder	109

3.6.2	Data Primer.....	109
3.7	Instrumen Penyelidikan.....	110
3.7.1	Pemerhatian.....	111
3.7.2	Temu Bual.....	115
3.7.3	Analisis Dokumen.....	119
3.8	Teknik Penganalisaan Data.....	122
3.8.1	Analisis Kandungan.....	124
3.8.2	Analisis Data Pemerhatian.....	126
3.8.3	Analisis makro, meso dan mikro.....	127
3.9	Kesahan dan Kebolehpercayaan.....	129
3.10	Rumusan.....	130
BAB 4 KAJIAN KES SEKOLAH KOLONIAL DI BANDARAYA MELAKA.....		132
4.1	Pendahuluan.....	132
4.2	Sejarah dan Latar Belakang Sekolah.....	132
4.3	Tapak dan Persekitaran.....	138
4.3.1	Persekitaran dan Kawasan Kejiranan.....	144
4.4	Ruang Dalaman Bangunan.....	146
4.5	Tampak Bangunan.....	167
4.6	Komponen Bangunan.....	188
4.6.1	Bumbung.....	188
4.6.2	Bukaan dan Pengudaraan.....	198
4.6.3	Tiang.....	219
4.6.4	Dinding.....	227
4.6.5	Lantai dan Tangga.....	232
4.6.6	Ruang Terbuka dan Elemen Hiasan.....	239
4.7	Rumusan.....	246

BAB 5	ANALISIS DAN PENEMUAN	247
5.1	Pengenalan	247
5.2	Analisis Tapak Kajian	249
5.3	Susun Atur dan Elemen Pelan Sekolah Kolonial	256
5.3.1	Elemen tipologi pelan.....	268
5.4	Prinsip Seni Bina Sekolah Kolonial	274
5.5	Analisis Komponen Bangunan.....	290
5.6	Penemuan Tipologi Tapak	292
5.7	Penemuan Tipologi Pelan.....	297
5.8	Penemuan Tipologi Tampak	300
5.9	Rumusan.....	305
BAB 6	KESIMPULAN.....	310
6.1	Pengenalan	310
6.2	Batasan Kajian.....	310
6.3	Persoalan dan Objektif Kajian.....	311
6.4	Sumbangan Penyelidikan	315
6.5	Cadangan Tindakan Hasil Penyelidikan	319
6.6	Cadangan Penyelidikan Akan Datang.....	321
RUJUKAN	324
GLOSARI		
SENARAI LAMPIRAN		

SENARAI JADUAL

Muka Surat

Jadual 1.1	Jurang kajian berdasarkan kajian literatur.....	12
Jadual 1.2	Jumlah bangunan yang terdapat di dalam kedua-dua zon warisan Bandaraya Melaka.....	22
Jadual 2.1	Teori tipologi pelan	38
Jadual 2.2	Komponen asas binaan.....	45
Jadual 2.3	Jenis organisasi ruang	46
Jadual 2.4	Jenis-jenis prinsip seni bina dan huraiananya.....	47
Jadual 2.5	Kategori bangunan kolonial yang terdapat di Malaysia.....	50
Jadual 2.6	Gaya seni bina kolonial British	55
Jadual 2.7	Penubuhan sekolah di Malaysia mengikut era	58
Jadual 2.8	Fasa sekolah kolonial di Tanah Melayu.....	64
Jadual 2.9	Contoh sekolah kolonial di negara-negara Asia yang pernah dijajah oleh pihak British	65
Jadual 2.10	Contoh sekolah kolonial yang terdapat di Malaysia berserta ciri- ciri seni binanya	66
Jadual 2.11	Sekolah-sekolah kolonial yang terdapat di Melaka (**: Sekolah di dalam zon warisan Bandaraya Melaka)	71
Jadual 2.12	Ciri-ciri dan pengaruh penjajah kepada pendidikan Malaysia.....	74
Jadual 2.13	Kategori bangunan warisan di tapak warisan.....	79
Jadual 2.14	Skop pendekatan pemuliharaan bangunan	82
Jadual 3.1	Metodologi yang digunakan kajian terdahulu.....	95
Jadual 3.2	Sekolah-sekolah kolonial yang terdapat di Melaka (**: Sekolah di dalam zon warisan Bandaraya Melaka)	103
Jadual 3.3	Senarai responden di dalam kajian.....	119

Jadual 3.4	Indeks kod data temu bual pihak berkuasa	126
Jadual 3.5	Indeks kod data temu bual pihak sekolah	126
Jadual 4.1	Perkembangan pembentukan SMK St. Francis dari awal penubuhannya	133
Jadual 4.2	Perkembangan pembentukan SK Sacred Heart dari awal penubuhannya.	134
Jadual 4.3	Perkembangan SMKTM secara keseluruhannya.	135
Jadual 4.4	Perkembangan SKBH dari awal penubuhannya	137
Jadual 4.5	Rumusan berkaitan tapak setiap kajian kes.....	146
Jadual 4.6	Jenis ruang dan bilangan setiap kajian kes.....	166
Jadual 5.1	Rumusan penganalisan tapak sekolah	256
Jadual 5.2	Organisasi ruang dan elemen pelan yang terdapat bagi semua kajian kes.....	274
Jadual 5.3	Prinsip seni bina yang terdapat pada setiap kajian kes	289
Jadual 5.4	Huraian komponen bangunan bagi keseluruhan kajian kes.	290
Jadual 5.5	Ringkasan dapatan kajian.....	308
Jadual 6.1	Rumusan penemuan utama kajian.....	314

SENARAI RAJAH

Muka Surat

Rajah 1.1	Lokasi George Town dan Melaka yang berada selari dengan Selat Melaka (Sumber: Majlis Bandaraya Melaka Bersejarah, 2008)20
Rajah 1.2	Pengezonan zon teras dan zon penampan di Bandaraya Melaka (Sumber: Majlis Bandaraya Melaka Bersejarah, 2008).21
Rajah 1.3	Kerangka Kerja Teori.....25
Rajah 2.1	Morfologi perkembangan Bandaraya Melaka (Sumber: Kementerian Komunikasi dan Multimedia, 2011).....86
Rajah 2.2	Peta menunjukkan perubahan pembentukan Bandaraya Melaka bagi setiap era penjajahan. Era British memaparkan lokasi sekolah kolonial (Diubah suai dari: Kementerian Komunikasi dan Multimedia, 2011).....87
Rajah 2.3	Jenis kategori bangunan bagi sekolah kolonial di Bandaraya Melaka. (Diubah suai daripada Kementerian Komunikasi dan Multimedia, 2011).....88
Rajah 2.4	Kerangka Konseptual90
Rajah 3.1	Carta aliran penyelidikan94
Rajah 3.2	Peringkat kajian rintis 102
Rajah 3.3	Carta aliran pemilihan kajian kes 108
Rajah 3.4	Peringkat dalam analisis makro, meso dan mikro. Diubahsuai dari (Sanderson et al., 2012)..... 129
Rajah 4.1	Lokasi peletakan sekolah kolonial di Bandaraya Melaka 139
Rajah 4.2	Tapak sekolah dan semua blok bangunan di dalam kawasan sekolah..... 140
Rajah 4.3	Tapak sekolah dan semua blok bangunan di dalam KK 02. 141
Rajah 4.4	Tapak sekolah dan antara blok bangunan di KK 03 142

Rajah 4.5	Keseluruhan kawasan KK 03 (beserta nama blok dan fungsi bangunan) Sumber: (SMK Tinggi Melaka, 2005)	142
Rajah 4.6	Tapak sekolah dan semua blok bangunan di KK 04.....	144
Rajah 4.7	Lokasi awal dan terkini sekolah serta kawasan sekitarnya (Diubah suai daripada Google Maps).....	145
Rajah 4.8	Keadaan bangunan U-Blok pada ketika ini.....	147
Rajah 4.9	Keadaan bagi makmal sains dan makmal kimia di aras bawah	147
Rajah 4.10	Pelan lantai aras bawah bangunan U-Blok.....	148
Rajah 4.11	Bengkel sementara yang ditempatkan di tengah perkarangan U-Blok	149
Rajah 4.12	Dua buah tangga yang digunakan untuk mengakses ke aras satu, tangga di dalam U-Blok beserta koridor bangunan (kiri) dan tangga bagi Blok B (kanan).	150
Rajah 4.13	Koridor yang berada di aras satu U-Blok.....	150
Rajah 4.14	Pelan lantai aras satu bangunan U-Blok.....	151
Rajah 4.15	Lokasi Blok Sister Rose Baio di dalam kawasan sekolah	153
Rajah 4.16	Lukisan pelan aras bawah dan aras satu Blok Rose Baio	154
Rajah 4.17	Keadaan di dalam bilik darjah (kiri) dan Bilik Pemulihan dari luar blok (kanan).	155
Rajah 4.18	Koridor aras atas yang menghubungkan dengan Blok Sister Wilhelmina (atas) dan tangga ke aras satu terdapat laluan untuk ke belakang blok (bawah)	155
Rajah 4.19	Koridor luar kelas di aras satu blok.....	155
Rajah 4.20	Lukisan pelan aras bawah bagi Blok Warisan	157
Rajah 4.21	Galeri Premier (kiri) dan kawasan halaman yang menempatkan gelanggang badminton (kanan)	158
Rajah 4.22	Tangga pada sayap kanan bangunan untuk ke pejabat (kiri) dan koridor aras bawah dari depan makmal biologi	158

Rajah 4.23	Pandangan luaran pejabat sekolah	159
Rajah 4.24	Lukisan pelan aras satu Blok Warisan	160
Rajah 4.25	Keadaan di dalam kelas aras satu.....	161
Rajah 4.26	Barisan kelas pada sayap kanan bangunan.....	161
Rajah 4.27	Keadaan koridor pada aras satu.....	161
Rajah 4.28	Pelan lantai aras bawah bangunan dewan sekolah (Sumber: PERZIM, 2010).....	162
Rajah 4.29	Pintu utama masuk ke dewan (atas) dan ruang gelanggang serta pentas dewan.	164
Rajah 4.30	Pelan aras 1 blok dewan Sekolah Kebangsaan Bandar Hilir (PERZIM, 2010)	164
Rajah 4.31	Keadaan balkoni blok dewan (atas) dan kelas yang tidak lagi digunakan	165
Rajah 4.32	Pandangan hadapan U-Blok KK 01	168
Rajah 4.33	Lukisan pandangan belakang U-Blok KK 01	168
Rajah 4.34	Lukisan pandangan hadapan U-Blok	168
Rajah 4.35	U-Blok (tengah) yang berada di antara Blok MRP dan blok kelas..	169
Rajah 4.36	Lukisan pandangan kanan dan kiri U-Blok.....	170
Rajah 4.37	Tampak kanan bangunan dan ditunjukkan ruang penghubung antara Blok MRP dan U-Blok (anak panah merah)	171
Rajah 4.38	Tampak kiri yang berada pada tepi pagar dan sempadan lot sekolah.....	171
Rajah 4.39	Lukisan pandangan hadapan dan belakang Blok Sister Rose Baio..	173
Rajah 4.40	Pandangan hadapan (kiri) dan pandangan belakang blok.	174
Rajah 4.41	Lukisan pandangan kanan dan kiri blok.....	175
Rajah 4.42	Penambahan bumbung dek logam daripada pandangan belakang blok.....	176
Rajah 4.43	Lukisan pandangan hadapan dan belakang Blok Warisan.....	177

Rajah 4.44	Tampak hadapan Blok Warisan	178
Rajah 4.45	Pandangan dari bahagian belakang Blok Warisan yang menampakkan sayap kanan blok.....	178
Rajah 4.46	Pandangan kanan (atas) dan kiri Blok Warisan	179
Rajah 4.47	Lukisan pandangan kanan dan kiri Blok Warisan.....	180
Rajah 4.48	Fasad hadapan bangunan blok dewan	182
Rajah 4.49	Lukisan fasad hadapan dan belakang bangunan blok dewan (Sumber: PERZIM, 2010).....	183
Rajah 4.50	Keadaan kecacatan yang ada pada fasad bangunan	184
Rajah 4.51	Fasad belakang bangunan dewan	185
Rajah 4.52	Keadaan bahagian sisi bangunan	186
Rajah 4.53	Lukisan fasad kanan dan kiri bangunan blok dewan (PERZIM, 2010)	187
Rajah 4.54	Pandangan bagi bumbung U-Blok	189
Rajah 4.55	Bumbung U-Blok yang menggunakan atap genting yang baharu ...	189
Rajah 4.56	Pelan bumbung bagi U-Blok.....	190
Rajah 4.57	Lukisan pelan bumbung bagi KK 02	191
Rajah 4.58	Pandangan atas yang menunjukkan reka bentuk KK 02.....	191
Rajah 4.59	Reka bentuk bumbung rata konkrit pada kiri bangunan (atas) dan yang terdapat pada koridor belakang bangunan.....	192
Rajah 4.60	Bumbung KK 02 yang menggunakan atap genting, talang air hujan dan papan manis	193
Rajah 4.61	Rupa bentuk bumbung dari tampak hadapan beserta unjuran bumbung sengkup pada aras bawah	194
Rajah 4.62	Pelan bumbung bagi KK 03	194
Rajah 4.63	Pandangan udara Blok Warisan	195
Rajah 4.64	Rasuk kayu yang menyokong struktur bumbung.....	195

Rajah 4.65	Penambahan bumbung senguap (<i>awning</i>) dengan penggunaan atap asbestos dan atap dek logam.....	196
Rajah 4.66	Bumbung fasad hadapan (atas) dan fasad belakang yang menunjukkan paras yang berbeza beserta bumbung senguap (bawah).....	197
Rajah 4.67	Rupa bentuk bumbung dari pandangan atas.....	197
Rajah 4.68	Pelan bumbung (PERZIM, 2010)	198
Rajah 4.69	Jenis tingkap yang terdapat pada KK 01 (U-Blok)	199
Rajah 4.70	Pintu yang terdapat pada aras bawah di KK I.....	200
Rajah 4.71	Dua jenis pintu pada aras satu	201
Rajah 4.72	Lubang udara yang terdapat pada KK I	202
Rajah 4.73	Tingkap ram kaca pada aras atas (atas) dan tingkap 2 panel pada aras bawah.....	203
Rajah 4.74	Tingkap kaca berbingkai dengan 4 daun tingkap (atas) dan tingkap berbingkai bulat yang digunakan pada tandas di dalam blok	204
Rajah 4.75	Tingkap ram kaca dengan 2 panel bagi setiap unit (atas) dan tingkap berbingkai dengan 4 daun tingkap untuk ruangan stor bawah tangga.....	205
Rajah 4.76	Reka bentuk tingkap ram kaca tetap dari pandangan luar dan dalam bangunan	206
Rajah 4.77	Reka bentuk pintu pada Bilik Boss dan bilik darjah	206
Rajah 4.78	Reka bentuk pintu pada tandas dan bilik stor.....	207
Rajah 4.79	Lubang udara yang jelas dilihat pada fasad belakang dan ditempatkan di atas setiap panel tingkap.....	207
Rajah 4.80	Tingkap ram kaca (atas) dan tingkap jenis berbingkai (<i>casement</i>) pada bilik peperiksaan dan pejabat	209
Rajah 4.81	3 jenis reka bentuk tingkap yang berbeza bagi tingkap kaca dengan kemasan cermin gelap	210

Rajah 4.82	Penggunaan pintu kayu dua daun dan tambahan cermin pada bahagian atas daun pintu di aras bawah	211
Rajah 4.83	Pintu jeriji besi dengan kerangka kayu pada bahagian tangga blok.	211
Rajah 4.84	Jenis lubang udara yang terdapat di bahagian atas pintu	212
Rajah 4.85	Jenis lubang udara seterusnya yang menggunakan ram kayu di atas panel tingkap ram kaca.....	212
Rajah 4.86	Reka bentuk tingkap <i>French window</i> dari dalam surau (atas) dan pandangan dari fasad hadapan	213
Rajah 4.87	Perbezaan jenis tingkap kedua (kanan) dan ketiga pada fasad hadapan bangunan	214
Rajah 4.88	Pandangan fasad belakang dengan rekaan 3 jenis tingkap yang berbeza	215
Rajah 4.89	Rekaan tingkap <i>french window</i> dari sisi bangunan	216
Rajah 4.90	Tingkap panel kayu dan tingkap ram kaca pada bahagian sisi bangunan	216
Rajah 4.91	Reka bentuk pintu masuk utama ke dalam bangunan dengan jeriji besi	217
Rajah 4.92	Pintu kayu dengan dua daun yang diguna pakai pada kelas aras bawah	218
Rajah 4.93	Pintu akses ke bilik darjah dari dalam dewan	218
Rajah 4.94	Pintu di antara bilik darjah bagi aras satu	219
Rajah 4.95	Rekaan tiang yang dominan pada reka bentuk bangunan	220
Rajah 4.96	Tiang pada tampak belakang.....	220
Rajah 4.97	Reka bentuk tiang konkrit yang menyokong struktur bangunan	221
Rajah 4.98	Tiang yang terdapat pada koridor aras satu dan selusur bata berserta rel tangan	222
Rajah 4.99	Tiang dan rasuk konkrit yang digunakan bagi menyokong struktur bangunan	222

Rajah 4.100	Tiang dan rasuk kayu pada aras satu.....	223
Rajah 4.101	Reka bentuk tiang dari fasad hadapan.....	224
Rajah 4.102	Asas tiang Tuscan yang mengandungi pembahagian seperti <i>Plinth</i> , <i>Torus</i> dan <i>Cincture</i>	225
Rajah 4.103	Reka bentuk tiang pada bahagian anjung dari pandangan sisi.....	225
Rajah 4.104	Antara tiang yang berada pada sisi bangunan	226
Rajah 4.105	Keadaan tiang yang berkeadaan usang dan tidak dipelihara.....	226
Rajah 4.106	Dinding daripada luar dan dalam bangunan.....	227
Rajah 4.107	Birai hias yang jelas pada tampak hadapan bangunan	227
Rajah 4.108	Keadaan dinding daripada luar bangunan	228
Rajah 4.109	Keadaan dinding fasad belakang (kiri) dan selusur pada koridor yang mengenakan kerja batu-bata ikatan sisi.....	229
Rajah 4.110	Perbezaan dinding bagi aras bawah dan dinding kayu bagi aras satu	230
Rajah 4.111	Reka bentuk dinding pada bahagian dalam blok	230
Rajah 4.112	Dinding papan pada aras 1 dan birai hias sebagai elemen tambahan	231
Rajah 4.113	Dinding batu-bata yang diakhiri dengan lepaan kapur dan cat	231
Rajah 4.114	Kecacatan pada dinding dalaman bangunan	232
Rajah 4.115	Kemasan lantai pada aras bawah bagi koridor dan ruang dalaman bangunan	233
Rajah 4.116	Kemasan lantai simen (kiri) dan lantai kayu pada koridor barisan kelas aras satu.....	233
Rajah 4.117	Tangga utama bangunan (kiri) dan tangga daripada Makmal kimia ke ruang terbuka (kini bengkel sementara)	234
Rajah 4.118	Lantai jubin konkrit di koridor aras satu	234
Rajah 4.119	Tangga pada Blok Sister Rose Baio.....	235

Rajah 4.120	Lantai simen (kiri) pada aras bawah dan lantai papan pada aras satu (kanan).....	236
Rajah 4.121	Rekaan tangga pada bahagian kiri dan kanan blok	236
Rajah 4.122	Rekaan tangga pada sayap tengah blok.....	237
Rajah 4.123	Keadaan lantai di aras bawah	238
Rajah 4.124	Keadaan lantai kayu pada aras satu.....	238
Rajah 4.125	Reka bentuk tangga dan susur tangan	239
Rajah 4.126	Bengkel sementara pada tapak halaman U-Blok	240
Rajah 4.127	Gambar lama yang menunjukkan halaman di U-Blok.....	240
Rajah 4.128	Gerbang yang terdapat pada dinding luar (kiri) dan gril besi yang terdapat pada aras satu (kanan)	241
Rajah 4.129	<i>Spandrel</i> (atas) di antara tiang dan selusur tangan batu yang terdapat pada koridor aras satu.....	241
Rajah 4.130	Keadaan padang sekolah yang terletak di hadapan blok.....	242
Rajah 4.131	Patung Virgin yang ditempatkan di hadapan blok dan di atas padang sekolah	243
Rajah 4.132	Anjung pada bahagian kanan dan kiri Blok Warisan.....	244
Rajah 4.133	Gelanggang dan halaman pada bahagian kanan Blok Warisan	244
Rajah 4.134	Keadaan gerbang yang terdapat pada anjung bangunan	245
Rajah 4.135	Keadaan halaman di hadapan bangunan	245
Rajah 5.1	Carta aliran bagi analisis dan penemuan kajian	248
Rajah 5.2	Hubungan lokasi sekolah lama dengan gereja dan lokasi terkini dengan kawasan sekitar (Diubahsuai daripada Google Maps)	251
Rajah 5.3	Perkembangan di dalam tapak KK 01	252
Rajah 5.4	Perkembangan di dalam tapak KK 03.....	253
Rajah 5.5	Perkembangan di dalam tapak KK 02.....	253
Rajah 5.6	Perkembangan di dalam tapak KK 04.....	254

Rajah 5.7	Konteks mikro bagi setiap kajian kes	255
Rajah 5.8	Contoh susun atur berpusat di KK01	258
Rajah 5.9	Susun atur berpusat di KK03	258
Rajah 5.10	Contoh susun atur berpusat di KK04	259
Rajah 5.11	Susun atur lurus di aras satu KK01	260
Rajah 5.12	Susun atur lurus di aras satu KK02	260
Rajah 5.13	Susun atur lurus di aras satu KK03	261
Rajah 5.14	Susun atur lurus di aras satu KK04	261
Rajah 5.15	Contoh susun atur berkelompok di KK01	263
Rajah 5.16	Contoh susun atur berkelompok di KK03	264
Rajah 5.17	Contoh susun atur berkelompok di KK04	264
Rajah 5.18	Contoh susun atur bergrid KK01	265
Rajah 5.19	Contoh susun atur bergrid KK02	266
Rajah 5.20	Contoh susun atur bergrid KK03	267
Rajah 5.21	Contoh susun atur bergrid KK04	267
Rajah 5.22	Halaman yang terdapat pada KK01 (atas) dan KK03	269
Rajah 5.23	Elemen ruang <i>hall</i> yang terdapat pada KK01 (kiri) dan KK04	270
Rajah 5.24	Implementasi reka bentuk pelan segi empat tepat pada KK03	271
Rajah 5.25	Implementasi reka bentuk pelan segi empat tepat pada KK02	272
Rajah 5.26	Implementasi reka bentuk pelan segi empat sama pada KK01 (atas) dan KK04	273
Rajah 5.27	Elemen paksi pada tampak KK01, KK03 dan KK04	276
Rajah 5.28	Unsur simetri pada tampak hadapan KK01	277
Rajah 5.29	Unsur simetri pada tampak hadapan dan belakang KK03	278
Rajah 5.30	Unsur simetri pada tampak hadapan dan belakang KK04	278
Rajah 5.31	Hierarki pada tampak kiri bangunan KK01	279

Rajah 5.32	Hierarki pada KK02	280
Rajah 5.33	Unsur hierarki pada KK04	281
Rajah 5.34	Elemen pengulangan melalui bukaan di KK01	282
Rajah 5.35	Elemen pengulangan melalui bukaan di KK02.....	283
Rajah 5.36	Elemen pengulangan melalui bukaan di KK03.....	284
Rajah 5.37	Elemen pengulangan melalui daripada tampak kanan dan belakang KK03	285
Rajah 5.38	Elemen pengulangan melalui bukaan di KK04.....	286
Rajah 5.39	Elemen asimetrikal pandangan kanan di KK01	287
Rajah 5.40	Elemen asimetrikal pandangan kanan di KK02	287
Rajah 5.41	Elemen asimetrikal pandangan kanan dan kiri di KK03.....	288
Rajah 5.42	Elemen asimetrikal pandangan kanan di KK04	289
Rajah 5.43	Kedudukan lokasi bangunan utama bagi setiap kajian kes	294
Rajah 5.44	Penemuan tipologi pelan	299
Rajah 5.45	Penemuan bagi tipologi tampak kesemua kajian kes.....	304

SENARAI SINGKATAN

MBMB	Majlis Bandaraya Melaka Bersejarah
JWN	Jabatan Warisan Negara
JKR	Jabatan Kerja Raya
JUPEM	Jabatan Ukur dan Pemetaan Malaysia
PERZIM	Perbadanan Muzium Melaka
BWM	Badan Warisan Malaysia
PBT	Pihak Berkuasa Tempatan
CMP	Conservation Management Plan
LPS	Lembaga Pengelola Sekolah
RKK	Rancangan Kawasan Khas
GPPBW	Garis Panduan Pemeliharaan Bangunan Warisan
MHS	Melaka High School
TWD	Tapak Warisan Dunia
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
USM	Universiti Sains Malaysia
SK	Sekolah Kebangsaan
SMK	Sekolah Menengah Kebangsaan

SENARAI LAMPIRAN

- Lampiran A Borang Temu Bual

- Lampiran B Borang Data Matriks

- Lampiran C Analisis Data Temu Bual

- Lampiran D Transkripsi Temu Bual

- Lampiran E Sejarah Sekolah-Sekolah Kolonial

- Lampiran F Senarai Komponen Bangunan

- Lampiran G Pelan Lot Tanah Sekolah Kolonial Daripada JUPEM

TIPOLOGI SENI BINA SEKOLAH KOLONIAL ERA BRITISH DI TAPAK WARISAN DUNIA UNESCO MELAKA

ABSTRAK

Sekolah kolonial peninggalan era penjajahan British merupakan antara khazanah negara yang tidak terjangkau nilainya. Ciri-ciri seni bina yang terdapat pada sekolah kolonial ini juga mengandungi seribu satu falsafah dan makna yang tersembunyi dan tidak boleh dijumpai pada mana-mana binaan sekolah moden pada ketika ini. Namun, kini nilai warisan sekolah-sekolah kolonial ini kian diabaikan oleh pelbagai pihak. Tambahan pula, terdapat juga sekolah kolonial yang tidak mengambil berat berkaitan perubahan fizikal sekolah yang tidak konsisten dan boleh mengancam kepada imej sekolah. Selain itu, pihak-pihak berwajib seperti pihak berkuasa tempatan (PBT) dan pihak sekolah juga kekurangan dari segi pendokumentasian berkenaan latar belakang, reka bentuk dan seni bina sekolah kolonial secara mendalam melalui inventori untuk dijadikan panduan dan rujukan. Malah, kajian-kajian terdahulu juga kurang menyentuh aspek tipologi bagi sektor sekolah kolonial dan hanya melibatkan bangunan-bangunan lain sahaja. Oleh itu, kajian ini menyelidik dan mengkaji identiti sekolah, komponen dan prinsip reka bentuk binaan bangunan sekolah terbabit, dan seterusnya mengenal pasti serta membentuk tipologi seni bina bagi sekolah-sekolah kolonial yang dipilih. Bagi memastikan objektif kajian tercapai, kajian ini menggunakan kaedah kualitatif secara keseluruhannya dengan beberapa pendekatan seperti kajian kes, temu bual, pemerhatian dan analisis dokumen. Dari sudut kajian kes, ia akan melibatkan sekolah-sekolah kolonial yang berada di dalam kawasan zon warisan UNESCO iaitu zon teras dan zon penampakan sahaja. Bagi kaedah temu bual, ia dijalankan ke atas 14 orang responden yang terdiri daripada PBT, agensi kerajaan

dan pihak sekolah bagi mendapatkan sokongan ke atas data-data yang dikutip. Manakala, untuk kaedah pemerhatian pula, ia dijalankan ke atas sekolah-sekolah kolonial tersebut dengan menjalankan inventori pada kajian kes yang dipilih. Seterusnya, hasil daripada analisis data-data yang terkumpul kelak akan membentuk tipologi seni bina bagi sekolah-sekolah kolonial berkenaan yang terdiri daripada tipologi tapak, tipologi pelan dan tipologi tampak. Penemuan tipologi-tipologi ini dapat mengenal pasti identiti, reka bentuk seni bina dan komponen sekolah kolonial. Malah, ia turut mengenal pasti perbezaan di antara sekolah mubaligh dan bukan mubaligh melalui tipologi seni bina serta menjelaskan hubungan antara kajian kes melalui prinsip seni bina dan 3 tipologi utama tersebut. Sehubungan itu, dengan terbentuknya kajian sebegini, pelbagai pihak boleh menjadikan hasil kajian ini sebagai rujukan dan pendokumentasian pada masa hadapan khususnya pada aspek tipologi seni bina sekolah kolonial. Sistem pendokumentasian seperti pelan rancangan kawasan khas atau pelan pengurusan dapat ditambah baik untuk rujukan penyenggaraan sekolah kolonial oleh pelbagai pihak pada masa akan datang. Malah, kajian ini turut berpotensi dalam mengekalkan imej rupa bandar dan imej warisan yang terdapat pada sekolah kolonial terbabit.

ARCHITECTURAL TYPOLOGY OF BRITISH ERA COLONIAL SCHOOLS IN THE UNESCO WORLD HERITAGE SITE OF MELAKA

ABSTRACT

Colonial schools are among the most valuable and precious treasures from the British colonisation era. The architectural characteristics of the schools contain a wealth of meaning and philosophy in each of the building details that cannot be found in modern schools nowadays. However, today, many parties are ignoring the heritage value of the schools. In addition, there were colonial schools that did not care about the physical changes of the school, which were inconsistent and could threaten the image of the school. Besides, there are some related parties such as local authorities and the school themselves are lack in-depth documentation in terms of the schools' background, design and architecture of the colonial school through inventories for guidance and reference purposes. In fact, previous studies also are lacking to cover on the typological aspects of the colonial school and only involved with other heritage buildings. Therefore, this study is investigating and study the identity of the schools, building components, and design principles of the colonial school, and subsequently identify and form the architectural typologies for the colonial schools. To ensure the objectives are achievable, qualitative methods are applies as a whole with several approaches such as case study, interview, observation and document analysis. On case study, it involves colonial schools within the UNESCO heritage zone only such as core zone and buffer zone. For interview method, it was conducted on 14 respondents that consists of local authorities, government agencies and the school themselves to support the collected data. For observation, however, it was carried out on the colonial schools by conducting an inventory work of the selected case studies. Next, the results of the

analysis of the collected data forming the architectural typology for the colonial schools that consists of site typology, plan typology and façade typology. From the results of these typologies, they are able to identify the identity, architectural design and the colonial school's components. Besides, it also can recognize the difference between the missionary schools and non-missionary schools through the architectural typology. Moreover, it also can describe the relationship between the case studies through the architectural principles and the 3 main typologies. Hence, with the formation of such study, various parties could make the results of this study as a future references and part of the documentation on the typology of colonial schools' aspects. The documentation system on colonial schools or even the special area plan and management plans can be improve for future reference. In fact, this study also has the potential in maintaining the city's image and the heritage image that can be found in these colonial schools.

BAB 1

PENGENALAN

1.1 Pendahuluan

Bangunan merupakan identiti sosial pertama dan terpenting yang bertindak balas kepada persoalan mengenai susunan, klasifikasi, ruang dan fungsi. Daripada bentuk dan fungsinya sesebuah bangunan itu dapat ditentukan sifat dan maknanya. Ia juga merupakan simbol visual yang penting bagi sesebuah masyarakat dan juga subjek bagi memahami sesebuah masyarakat melalui susunan ruang (Bilsel & Dincyurek, 2017). Bagi bangunan warisan pula, ia boleh dikenal pasti apabila gaya seni binanya dicirikan melalui ciri-ciri yang mencerminkan warisan sama ada pada bahan binaan atau kaedah pembinaannya, mahupun ditonjolkan melalui unsur atau bentuk yang berasal dan menggambarkan karakter sesuatu tempat (Jahn Kassim, Mohd Nawawi, Abdul Majid, Raja Abdul Kadir, & Abdullah, 2018). Bangunan warisan juga merupakan salah satu harta peninggalan sejarah negara yang perlu dipelihara dan dipulihara kerana ianya tidak ternilai harganya. Bangunan bersejarah ini juga boleh didefinisikan sebagai suatu bangunan atau sebuah kumpulan bangunan yang berasingan atau bersambungan yang disebabkan oleh seni binanya, penempatannya di dalam landskap dan mempunyai nilai-nilai yang menonjol dari sudut sejarah, seni atau sains (Jabatan Warisan Negara, 2008).

Sementara itu, menurut Feilden (2003), bangunan-bangunan bersejarah ini dapat memberikan kita perasaan kagum dan menjadikan kita ingin mengetahui dengan lebih lanjut mengenai bangsa dan budaya yang menghasilkannya pada suatu masa dahulu. Beliau turut menyatakan bahawa sekiranya sesebuah bangunan itu bertahan sehingga

100 tahun usianya, sewajarnya ia patut digelar bangunan bersejarah sekiranya ia mempunyai nilai-nilai estetika, seni bina, sejarah, arkeologi, social, politik, rohani dan simbolik. Pada suatu ketika dahulu, negara ini pernah dijajah oleh pelbagai pihak kolonial seperti Portugis, Belanda mahupun pihak British dan mereka ini mempunyai era pembangunan dan kejatuhan masing-masing. Pada waktu penjajahan berlaku, pelbagai jenis pembangunan yang telah dilakukan oleh pihak kolonial ke atas negara kita antaranya dari sudut ekonomi, perdagangan, pendidikan dan politik. Bermula pada 1870an hingga 1950an iaitu sewaktu penjajahan British ke atas Tanah Melayu, ianya merupakan satu era baru kepada perkembangan dan pembangunan di Tanah Melayu antaranya dengan penyediaan infrastruktur seperti jalan raya dan keretapi, bangunan-bangunan awam (S. Hussin, 1993).

Bangunan yang dibina mereka pada ketika itu diadaptasi daripada gaya seni bina mereka sendiri tetapi ianya diubah suai berpandukan kepada iklim dan konteks Malaysia iaitu panas dan lembap (Gullick, 2000). Seringkali kita dengar dan lihat bahawasanya bangunan kolonial ini terdiri daripada rumah-rumah kedai, bangunan pentadbiran mahupun tempat ibadat yang mana ianya lebih popular dalam kalangan kita. Tidak dilupakan juga bahawa sekolah peninggalan pihak kolonial juga merupakan antara salah satu jenis bangunan sejarah yang wajar kita pelihara atas pelbagai faktor seperti nilai sentimental dan estetika yang ada pada sekolah terbabit (Che Yusof & Ahmad, 2018). Perkara ini kerana sekolah merupakan contoh bangunan yang sangat signifikan yang melambangkan kepada ideal, pengaruh dan manipulasi dalam jangka masa tertentu. Bangunan sekolah lebih dari sekadar bangunan biasa, malah ia adalah tempat bagi seseorang individu itu untuk menemui ciri-ciri budaya, kebangsaan dan agama bagi sesuatu masyarakat (Bilsel & Dincyurek, 2017).

Kerajaan British pada masa itu telah mengambil langkah dengan mendirikan beberapa buah sekolah vernakular Melayu di Pulau Pinang dan Melaka antara 1858 sehingga 1863 walaupun pada waktu itu sambutan daripada penduduk tempatan kurang memberangsangkan (Mok, 2000). Selain itu, bangunan sekolah ini juga merupakan satu titik permulaan bukti bermulanya sistem pendidikan di Tanah Melayu ketika itu sehingga ia mampu terus berkhidmat kepada generasi pada masa kini dan berdiri megah dengan fungsi yang sama sebagai sebuah sekolah tanpa diubah suai fungsinya. Menyentuh kepada aspek reka bentuk bangunan sekolah, tipologi seni bina sekolah kolonial ini sememangnya berbeza dengan bangunan-bangunan lain atas sebab fungsi, susunan ruang serta reka bentuk yang diterapkan bagi memenuhi keperluannya kepada penghuni sekolah. Kajian ini membezakan penggunaan aspek tipologi yang diterapkan melalui reka bentuk sekolah kolonial di Bandaraya Melaka yang berlainan latar belakang, sejarah dan gaya seni bina.

Oleh yang demikian, melihat kepada aspek tipologi seni bina sekolah kolonial ini, maka bab ini menerangkan dan membincangkan keseluruhan kajian secara asasnya sama ada dari aspek skop kajian, kaedah kajian, struktur kajian, permasalahan mahupun tujuan kajian ini dijalankan. Bandaraya Melaka dipilih sebagai lokasi kajian bagi melihat dengan lebih terperinci berkenaan sekolah-sekolah kolonial yang berada di dalam kawasan zon warisan bandar bersejarah tersebut. Antara sekolah-sekolah kolonial yang dimaksudkan adalah SK Bandar Hilir, SMK Tinggi Melaka, SK Sacred Heart Convent, SMK St. Francis dan SK St. Francis.

1.2 Latar Belakang Kajian

Bangunan warisan boleh dikenal pasti apabila gaya seni binanya dicirikan melalui ciri-ciri yang mencerminkan warisan sama ada pada bahan binaan atau kaedah

pembinaannya, mahupun ditonjolkan melalui unsur atau bentuk yang berasal dan menggambarkan karakter sesuatu tempat (Jahn Kassim et al., 2018). Sama seperti sekolah kolonial, ia turut menerapkan elemen istimewa pada reka bentuknya yang tidak dijumpai pada reka bentuk sekolah-sekolah kolonial yang lain. Selain itu, istilah “Tipologi” itu sendiri membawa pengertian yang meluas dalam mengkategorikan sesuatu objek atau jasad secara fizikal bagi mengeluarkan nilai-nilai yang terkandung di sebalik fizikal terbabit apatah lagi jika ianya berkait pula dengan sejarah di belakangnya. Menurut Mahayuddin et al., (2017) tujuan kajian tipologi ditubuhkan adalah bagi melindungi bangunan warisan dengan mengaplikasikan ilmu dan pengetahuan baharu agar karakter tipologi pada bangunan berkenaan tidak akan hilang. Berdasarkan kajian literatur, terdapat kekurangan di dalam pengenalan tipologi sekolah kolonial yang terdapat di Malaysia mahupun di Melaka secara khususnya. Tipologi seni bina ini biasanya dijumpai pada bangunan-bangunan kolonial yang lain seperti rumah kedai, masjid, rumah sesebuah dan sebagainya. Tambahan pula, kebanyakan kajian terdahulu lebih menekankan pada rumah-rumah kedai di jalan dan lorong kecil dan rumah-rumah ibadat di dalam kawasan bandar warisan. Selain itu, terdapat juga beberapa kajian yang menggunakan kaedah tipologi bagi mengenal pasti jenis-jenis bangunan seperti rumah kedai, perumahan, masjid, hotel dan kompleks beli-belah (Scheer, 2010).

Sentuhan kajian seni bina sekolah kolonial secara umum juga amat jarang diketengahkan oleh kajian lain dan selalunya hanya memberi fokus kepada latar belakang dan sejarah sekolah sahaja. Kaedah dalam mendapatkan aspek tipologi seni bina sekolah kolonial ini dikenal pasti dengan mengeluarkan elemen dan prinsip reka bentuk seni bina yang terkandung di dalam bangunan sekolah itu sendiri. Hal ini kerana berdasarkan kajian-kajian tipologi yang lepas seperti yang terkandung daripada

Mahayuddin et al., (2017), Ayyildiz, Erturk, Durak, & Dulger (2017), Ohmura, Katagiri, & Iwaoka (2019) Megawati, Sudikno, & Suryasari (2011), dan Mohamed, Harun, & Abdullah (2017) mengaplikasikan penggunaan elemen seni bina serta prinsip reka bentuk seni bina bagi mengenal pasti tipologi yang dikehendaki. Tambahan pula, penggunaan dalam mengenal pasti elemen seni bina dan prinsip reka bentuk sesebuah bangunan amat sinonim dengan bidang kajian dan bidang seni bina seperti yang pernah dijalankan oleh Oliver (1996), Villari (1990) dan Ching (2015).

Fokus di dalam kajian ini adalah bagi mendalami aspek tipologi seni bina sekolah kolonial yang terdapat di bandar bersejarah, Melaka dengan mengenal pasti beberapa elemen seni bina dan prinsip reka bentuk seni bina bagi menetapkan tipologi yang dikehendaki di dalam kajian. Kajian juga memfokuskan kepada penilaian terhadap bangunan sekolah kolonial yang berbeza dari segi gaya seni bina dan reka bentuk melalui bangunan sekolah tersebut bagi mewujudkan tipologi seni binanya. Malah, kajian ini juga secara tidak langsung turut menghimpunkan serba sedikit latar belakang dan sejarah sekolah yang dijadikan sebagai kajian kes sama ada dari segi penubuhannya dan elemen pembinaannya. Hal ini kerana menurut Jabatan Warisan Negara (2012) di dalam Garis Panduan Pemuliharaan Bangunan Warisan (GPPBW), penyelidikan sejarah juga amat penting bagi mendapat gambaran sebenar bangunan yang dikaji serta keadaan persekitaran kawasan tersebut. Tujuannya juga adalah untuk mendapatkan maklumat sejarah bangunan dan tapak dari segi seni bina, perkembangan pembinaan, perubahan bangunan, fungsi dan kegunaan bangunan.

Oleh yang demikian, dengan terbentuknya kajian ini secara tidak langsung mampu memberikan pelbagai sumbangan dan impak kepada dunia pemuliharaan bangunan warisan di Malaysia dan dalam masa sama akan memudahkan pelbagai pihak seperti para akademik, pengkaji sejarah, pihak sekolah mahupun pihak berkuasa

tempatan bagi kegunaan yang memberi manfaat pada masa hadapan. Malah ia juga dapat menambah baik dokumentasi sekolah sedia ada dengan menerapkan aspek tipologi seni bina sekolah sebagai dokumen tambahan untuk rujukan pada masa hadapan kelak.

1.3 Penyataan Masalah

Pada hari ini sahaja pelbagai isu-isu semasa yang berkaitan bangunan bersejarah telah dikenal pasti dan sedang dihadapi sebagaimana yang telah diutarakan oleh pihak berwajib. Selain daripada itu, terdapat juga di antara bangunan bersejarah ini yang pada dasarnya tidak dipulihara dengan baik dan diabaikan oleh pemiliknya kerana tiada usaha pemuliharaan yang berterusan telah dilakukan (Keromo, 2006). Malah, kebanyakan kerja penyenggaraan bangunan warisan dalam masa yang sama dipengaruhi oleh isu-isu yang berkaitan lantas mengakibatkan pendekatan pemuliharaan bangunan secara keseluruhannya berkurangan (Zolkafli, Zakaria, Mazlan, & Ali, 2019). Hasil tinjauan literatur telah mendapati bahawa terdapat kira-kira 37,000 buah bangunan lama yang dibina antara tahun 1800 dan 1948 berada dalam keadaan yang tidak dipulihara (Idid, 1996).

Menurut kajian literatur, Melaka merupakan antara negeri yang menerima pengaruh pendidikan terawal daripada kesan penjajahan berabad dahulu. Sekolah-sekolah yang dibina suatu ketika dahulu masih kekal digunakan sehingga ke hari ini tanpa diubah suai fungsi kegunaannya meskipun ia telah menerima pelbagai pengubahsuaian dan terdapat pengaruh moden di sekeliling sekolah. Sekolah-sekolah kolonial ini berpotensi untuk menjadi satu aset yang dipandang tinggi sejajar dengan bangunan-bangunan kolonial lain yang lebih dikenali jika ianya disenggarakan dan dikendalikan dengan kaedah yang sewajarnya. Seperti bangunan-bangunan kolonial

yang lain, sekolah-sekolah kolonial yang dibina di sekitar Bandaraya Melaka juga tidak terlepas daripada menghadapi ancaman dan isu yang berbangkit. Antara isu dan masalah yang melibatkan sekolah-sekolah kolonial ini adalah seperti berikut:

- Sekolah kolonial mempunyai identiti seni binanya yang tersendiri dan berbeza dengan bangunan yang lain. Berdasarkan kepada kajian lapangan, kajian mendapati terdapat perubahan kepada bangunan sekolah sama ada dari segi komponen binaannya, penggunaan bahan binaan dan warna bangunan. Perkara ini jelas bahawa kerja-kerja naik taraf bangunan sekolah yang dijalankan sebelum ini tidak konsisten dengan mengikuti reka bentuk asal bangunan tersebut. Kajian mendapati rupa asal bangunan daripada analisis foto-foto lama dan membandingkan dengan reka bentuk dan rupa bangunan pada masa terkini. Tambahan pula, faktor-faktor perubahan pembangunan semasa turut mempengaruhi perubahan fizikal bangunan sekolah seterusnya mengancam tipologi binaan sekolah kolonial tersebut.

Hal ini amat merisaukan kerana dikhuatiri suatu masa kelak, identiti sekolah berkenaan akan hilang ditelan arus pemodenan. Selain itu, memetik daripada kenyataan akhbar atas talian Mstar.com.my, pada Oktober 2016 ada menyatakan bahawa Penang Free School pernah dirancang untuk ditukar nama asalnya kepada Sekolah Menengah Kebangsaan Penang Free School. Walau bagaimanapun, Sultan Perlis, Tuanku Syed Sirajuddin Syed Putra Jamalullail yang juga merupakan bekas pelajar sekolah terbabit tetap akan mengekalkan nama Penang Free School yang juga merupakan sebuah sekolah aliran Bahasa Inggeris tertua di Malaysia dan Asia Tenggara. Perkara ini kerana identiti asal bagi sesebuah sekolah itu perlu dikekalkan sama ada dari sudut fizikal bangunan ataupun nilai sentimental sekolah agar identiti dan tipologi seni bina

sekolah kolonial terbabit kekal terjaga bagi melambangkan karakter sekolah terbabit.

- Berpandukan kajian rintis yang dijalankan mendapati bahawa PBT di Melaka kurang menjalankan aktiviti inventori bangunan di zon warisan termasuk bangunan sekolah terutama sekali aspek yang melibatkan tipologi seni binanya. Walau bagaimanapun, sebuah kajian rintis juga telah dijalankan di Jabatan Konservasi Warisan, Majlis Bandaraya Pulau Pinang (MBPP) dan mendapati pihak mereka mempunyai inventori bangunan warisan termasuklah bangunan sekolah tetapi tidak dikemas kini kerana ia dijalankan sekitar tahun 1997. Tambahan pula, kandungan di dalam borang inventori berkenaan pula hanya menyentuh perkara-perkara asas sesebuah bangunan sahaja seperti nama bangunan, alamat, fungsi semasa bangunan (ketika itu), keadaan fizikal, karakter dan deskripsi seni binanya. Ia tidak menyentuh lebih dalam berkenaan elemen-elemen seni bina yang lain seperti komponen binaan dan prinsip reka bentuk bangunan. Perkara ini seterusnya membawa kepada isu permasalahan dokumentasi inventori yang bukan terkini dan tidak sesuai dijadikan rujukan untuk kegunaan pelbagai pihak termasuklah untuk mewujudkan kajian tipologi seni bina bagi sekolah kolonial.
- Berdasarkan kajian literatur, kajian mendapati bahawa sememangnya terdapat kekurangan kajian-kajian berkaitan sekolah kolonial terutama yang melibatkan kajian tipologi seni bina bangunannya. Perkara ini dibuktikan bahawa kajian sebelum ini hanya melibatkan kajian seni bina dan kajian tipologi yang melibatkan bangunan-bangunan seperti rumah kedai, masjid, rumah melayu, rumah-rumah moden dan bangunan pentadbiran. Hal ini tidak seharusnya dipandang ringan kerana bangunan sekolah juga, terutama sekali sekolah-

sekolah kolonial ini, wajar untuk dijadikan sebagai subjek di dalam setiap kajian sama seperti bangunan-bangunan kolonial lain. Selain itu, walaupun terdapat beberapa kajian yang menyentuh berkaitan sekolah kolonial, perkara yang dibentangkan di dalam kajian-kajian terbabit kebanyakannya hanya melibatkan aspek sejarah, latar belakang sekolah dan pernyataan umum berkenaan sekolah kolonial tersebut. Terdapat kekurangan sumber dan penyelidikan bagi kajian sekolah kolonial yang menerangkan tipologi seni binanya secara terperinci. Perkara ini secara tidak langsung menimbulkan kesulitan bagi penyelidik lain ataupun pihak berwajib bagi membuat rujukan terhadap hasil-hasil kajian yang berkaitan dengan tipologi seni bina sekolah kolonial.

Tambahan pula, jika dilihat pada Rancangan Kawasan Khas (RKK) George Town dan Melaka (2011) dan Pelan Pengurusan Pemuliharaan, tidak dinyatakan secara terperinci dan spesifik bagi bangunan kategori bangunan kolonial atau lebih tepat lagi sekolah kolonial di dalam kedua-dua kawasan berkenaan. Berdasarkan temu bual dengan para responden juga, kajian telah mendapati masalah yang sama iaitu dengan kekurangan kajian yang berkaitan tipologi seni bina sekolah kolonial di pihak para responden. Mereka berpendapat bahawa kajian terhadap sekolah kolonial amat wajar untuk diimplementasikan memandangkan sekolah kolonial merupakan aset berbentuk pendidikan. Berdasarkan kepada kajian rintis, hal ini turut diakui oleh Penolong Arkitek di Unit Konservasi, Jabatan Kawalan Bangunan, Majlis Bandaraya Melaka Bersejarah (MBMB) bahawasanya PBT pada saat ini masih tiada dokumentasi secara terperinci mengenai tipologi sekolah kolonial yang merangkumi corak dan gaya seni binanya, struktur, susun atur dalaman dan

fasad bangunan sekolah kolonial terbabit. Dokumen yang didapati di PBT seperti di MBMB mahupun pihak agensi kerajaan seperti Jabatan Warisan Negara (JWN) Cawangan Selatan dan Perbadanan Muzium Melaka (PERZIM) hanyalah serba sedikit mengenai sekolah kolonial terbabit dari segi guna tanah dan peta lokasi. Menurut temu bual dengan pihak MBMB juga, terdapat perancangan bagi pembentukan Pelan Pengurusan Pemuliharaan ataupun *Conservation Management Plan* (CMP) bagi setiap jenis unit bangunan di Bandaraya Melaka namun sehingga kini masih belum terlaksana.

1.4 Jurang Kajian

Adalah diakui bahawa sesuatu kajian itu sememangnya mempunyai batasan atau jurangnya tersendiri. Jurang kajian perlu berpandukan kepada niat dan hasrat sesuatu penyelidikan supaya ia lebih difahami dan fokus berbanding konteks yang lebih besar (Reunamo & Pipere, 2011). Malah, jurang kajian juga akan menggariskan sejauh mana hasil kajian akan memberi sumbangan kepada pemahaman serta pengetahuan dalam bidang yang dikaji (Ary, Jacobs, & Sorensen, 2010). Selain itu, ia amat penting kerana ia akan menghadkan bidang dan skop selaras dengan jangka masa kajian yang ditetapkan.

Berpandukan kajian literatur terhadap kajian tipologi, masih terdapat kekurangan kajian yang telah dikenal pasti. Kajian sebelum ini banyak menyentuh kepada tipologi seni bina selain daripada bangunan sekolah seperti rumah-rumah kedai, rumah ibadat, rumah melayu, perumahan urban dan bandar terawal. Merujuk kepada Jadual 1.1, kebanyakan kajian adalah berkaitan dengan tipologi seni bina yang telah dilakukan oleh pengkaji ilmiah dari dalam dan luar negara. Melalui jadual ini, satu pengelasan kepada kajian baharu diusulkan bagi melihat perbezaan dan jurang

antara kajian sebelum dan akan datang. Berdasarkan kajian yang telah dilakukan sebelum ini, dapat dirumuskan bahawa terdapat jurang kajian daripada pelbagai aspek seperti:

Jadual 1.1: Jurang kajian berdasarkan kajian literatur.

TOPIK	LINGKUNGAN KAJIAN	PENYELIDIK	RUMUSAN
TIPOLOGI	<p>i. Tipologi seni bina</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pengenalan istilah tipologi. • Kajian tipologi seni bina yang lepas 	<p>Klam (1982) Crowe (1984) Bandini (1984) Mauro (1985) Kelbaugh (1996) Altas (1997) Bill (1997) Caniggia & Maffei (2001) Funo, Yamamoto, & Silas (2002) Funo, Ferianto, & Yamada (2005) Bambang Setia Budi (2006) Guney (2007) Raja Shahminan (2007) Chen, Ariffin, & Wang (2008) Othman, Inangda, & Ahmad (2008) Scheer (2010) Amine, Schrenk, Zeile, & Popovich (2011) Tarore, Sangkertadi, & Kaunang (2011) Utaberta, Rasdi, Spalie, Abdullah, & Tahir (2011) Megawati, Antariksa, & Suryasari (2011) Aoki, Matsumoto, Koga, Sakuragi, & Mansouri, (2011) Ju & Omar (2011) Boyd & Rice (2014)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kajian tipologi majoriti hanya melibatkan bangunan/subjek seperti berikut: <ul style="list-style-type: none"> - Rumah Belanda - Rumah kedai - Masjid - Bandar - Tipologi bukaan - Tipologi fasad - Tipologi tampak - Istana Melayu - Rumah melayu - Rumah kolonial - Rumah kampung - Penjenisan tipologi - Perumahan moden - Tipologi rumah kampung - Seni bina melalui budaya - Rumah panjang

		<p>Stouffs & Tuncer (2015) Mohd Noor (2016) Ayyildiz, Erturk, Durak, & Dulger (2017) Mahayuddin, Wan Zaharuddin, Harun, & Ismail, (2017) Dwina (2017) Mohamed, Harun, & Abdullah (2017) Shi & Wei (2017) Li, Li, & Wu (2017) Budi & Wibowo (2018) Jahn Kassim, Mohd Nawawi, Abdul Majid, Raja Abdul Kadir, & Abdullah (2018) Ohmura, Katagiri, & Iwaoka (2019) Mohmad Shukri, Achar, & Naseemc (2019) Hayati, Rahmatnia, & Kavarizadeh (2020) Karahan & Davardoust (2020)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tiada kajian spesifik terhadap bangunan sekolah kolonial lebih-lebih lagi di kawasan Bandaraya Melaka. • Kajian tipologi dilaksanakan dengan pelbagai pendekatan. • Cadangan untuk di dalam kajian ini adalah dengan mengenal pasti sekolah kolonial yang terdapat di Melaka dan mewujudkan tipologi seni binanya.
	<p>ii. Gaya Rupa seni bina</p>	<p>Hanafi (2000) M. Surat, Abdullah, Usman, Tawil, & Ismail (2011) Mastor Surat (2017) Mohamad Rasdi (2018) Mohmad Shukri et al.,(2019)</p>	
<p>PRINSIP REKA BENTUK</p>	<p>i. Susun atur ruang ii. Prinsip reka bentuk</p> <ul style="list-style-type: none"> • Paksi • Simetri • Hierarki 	<p>Klam (1982) Hanafi (1986) Bandini (1984) Ching (1995b) Oliver (1996)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tiada kajian spesifik terhadap sekolah kolonial yang menggunakan prinsip reka bentuk.

	<ul style="list-style-type: none"> • Pengulangan • Datum • Transformasi • Asimetri 	<p>Oliver (1997) Hanafi, Luddin, Shuib, & Ariffin (2001) Funo et al.(2002) Wang & Huang (2007) Othman et al. (2008) Chen et al. (2008) Tarore et al., (2011) Megawati et al., (2011) Aoki et al. (2011) Ching (2013) Ching (2015) Crespo, Martinez, & Papademetriou (2015) Stouffs & Tuncer (2015) Mohd Noor (2016) Shah, Arbi, & Keumala (2016) Mahayuddin et al. (2017) Sabah (2017) Mancho (2014) Ohmura et al. (2019) Mohmad Shukri et al. (2019)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kajian-kajian yang dilakukan biasanya melibatkan bangunan seperti masjid, rumah kedai, perumahan dan bangunan kolonial secara am. • Jenis kajian melibatkan prinsip seni bina, komposisi dan komponen binaan paling banyak dikaji. • Cadangan untuk kajian ini adalah dengan mengisi jurang yang wujud di antara kesemua faktor yang dinyatakan dengan melibatkan prinsip, komposisi dan komponen binaan di dalam kajian tipologi seni bina sekolah kolonial.
	<p>iii. Komponen Binaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pengenalan, jenis-jenis komponen dan fungsinya. 	<p>Villari (1990) Caudill, Pena, & Kennon (1991) Krier (1991) Oliver (1996) Hanafi (2000) Burden (2004) Funo et al. (2005) Said (2007)</p>	

		<p>Tarore et al., (2011) Megawati et al., (2011) Jabatan Warisan Negara (2012) Wooi (2015) Stouffs & Tuncer (2015) Matondang (2016) Ayyildiz et al. (2017) Jahn Kassim et al. (2018) Mohmad Shukri et al. (2019)</p>	
<p>SEKOLAH KOLONIAL</p>	<p>i. Pengaruh era British</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pengaruh sekolah era British • Perkembangan pendidikan • Klasifikasi sekolah <p>ii. Sekolah warisan</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pemeliharaan sekolah • Isu sekolah warisan 	<p>Hoy Kee & Tiang Hong (1974) Salleh (1979) Marzuki, Ishak, Pau Wing, & Hj. Siraj (1993) Hussin (1993) Mok (2000) Yahaya (2003) Ratnavadivel (2007) Mohamad (2008) Selamat, Mohd Jidi, & Kamarolzaman (2010) (Burke, 2010) The Edge Markets (2011) Ozay (2012) Ariffin, Kamaruddin, & Jusoh (2014) D'cruz (2015) (Bilsel & Dincyurek, 2017) K. K. H. Tan & Choy (2019) Rivera & Lopez (2019) Sanusi, Azmin, Abdullah, & Kassim (2019)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kajian berkaitan pendidikan era British dan pengaruh mubaligh tidak menyatakan pengaruh pembinaan sekolah kolonial • Kajian literatur dan dokumentasi yang dinyatakan tidak mengusulkan kajian tipologi seni bina sekolah kolonial. • Mengetahui perkembangan dan pengaruh pendidikan zaman kolonial pada zaman penjajahan. • Dokumentasi sekolah kolonial/ kajian kes kurang membabitkan perihal bangunan sekolah dari segi seni bina dan strukturnya. • Kajian sekolah warisan yang hanya memfokuskan kepada aspek

		Shanmugavelu, Ariffin, Tambu, & Mahayudin (2020) Ancho & San Juan (2021)	<p>pemuliharaan tanpa mengusulkan aspek seni bina tipologi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Masalah kajian yang mengetengahkan isu kekurangan dana bagi pembaharuan sekolah
	<p>iii. Sejarah sekolah kolonial</p> <ul style="list-style-type: none"> • Latar Belakang Sekolah kolonial di Malaysia 	<p>Pertubuhan Arkitek Malaysia (1990) Sekolah Kebangsaan Bandar Hilir (1990) (Sekolah Menengah Kebangsaan St. Francis, 2002) SMK Tinggi Melaka (2005) Tiau (2006) Pertubuhan Arkitek Malaysia (2007) Fee (2007) PERZIM (2010) Hassan & Che Yahaya (2012) Sekolah Kebangsaan Sacred Heart Convent,(2015) Tan (2015)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cadangan bagi kajian ini adalah dengan menambah baik dokumentasi sekolah dengan meletakkan tipologi seni bina sekolah kolonial sebagai dokumen tambahan.

Oleh itu, dengan membuat himpunan dan perbandingan kajian-kajian terdahulu, kajian ini berupaya mengetahui sudut dan aspek yang masih belum dikupas dan dirumuskan di dalam penyelidikan sebelum ini. Tambahan pula, dapat disimpulkan bahawa sehingga kini kurangnya penyelidikan yang menyentuh ke atas subjek sekolah kolonial dan tipologi seni binanya yang boleh dijadikan rujukan. Oleh itu, satu kajian mendalam adalah diperlukan bagi memberi kefahaman lebih terperinci kepada beberapa pihak yang berkenaan seterusnya dapat membantu dalam penambahbaikan dokumentasi sekolah kolonial di Melaka.

1.5 Kawasan Kajian

Kedua-dua Tapak Warisan Dunia (TWD) George Town dan Melaka bandar yang amat popular dalam kalangan penduduk tempatan mahupun dari luar negara ini mempamerkan pelbagai aspek terutamanya dari segi budaya, gaya seni bina bangunannya mahupun kemakmuran penduduknya yang hidup serumpun menjadikannya sebuah bandar warisan yang terus menjadi pilihan dan kunjungan dari pelosok dunia. Tambahan pula, peletakannya di perairan Selat Melaka turut menjadikan bandar-bandar ini contoh bandar kolonial bersejarah yang menjanjikan pengalaman yang berbeza kepada sesiapa sahaja yang melawatinya. Selain itu, berpandukan fakta sejarah, George Town dan Melaka merupakan antara bandar terawal yang mendapat pengaruh daripada penjajah pada waktu itu seperti British, Belanda dan Portugis. Oleh itu, tidak hairanlah jika dilihat sekarang terdapat pelbagai bentuk dan jenis gaya seni bina bangunan daripada pelbagai fungsi seperti rumah kedai, tempat ibadat dan pejabat dibina di sekitar bandar warisan ini. Binaan-binaan ini semestinya mempunyai keunikan seni binanya yang tinggi dan jelas mutunya serta

dalam masa yang sama mampu dijadikan sebagai salah satu tarikan pelancong dalam dan luar negara.

Pemilihan Bandaraya Melaka sebagai kawasan kajian adalah kerana berdasarkan penyelidikan awalan, kajian mendapati Melaka kekurangan dari segi dokumentasi bangunan warisan khususnya inventori dan tipologi sekolah kolonial. Tambahan pula, dengan status Melaka sebagai Bandaraya Bersejarah di bawah UNESCO, ia menguatkan lagi tujuan kajian ini bagi mengekalkan dan memelihara binaan bersejarah di dalam lingkungan bandar bersejarah terbabit. Berlainan di George Town, Pulau Pinang, menurut pegawai di Jabatan Konservasi Warisan, Majlis Bandaraya Pulau Pinang (MBPP), menyatakan bahawa pihak MBPP pernah melaksanakan kajian inventori bangunan warisan di seluruh George Town termasuklah bangunan sekolah pada tahun 1997. Malah, borang inventori mereka juga menjadi salah satu rujukan bagi kajian ini bagi melaksanakan kajian tipologi sekolah kolonial ini. Tambahan pula, terdapat batasan kajian ketika kajian rintis dilakukan apabila terdapat pihak sekolah di George Town yang tidak memberi kebenaran bagi melaksanakan kajian di sekolah mereka atas alasan privasi sekolah dan terdapat juga beberapa sekolah yang tidak menepati kriteria pemilihan sekolah di dalam kajian ini. Selain itu, sama seperti di bandar-bandar utama lain seperti Kuala Lumpur, Kuala Kangsar atau Ipoh, sekolah-sekolah kolonial di sana sudah banyak menerima kajian dan penyelidikan sama ada berkaitan seni bina sekolah dan sejarah sekolah seperti yang dinyatakan di dalam penulisan oleh Hassan & Che Yahaya (2012), Fee (2007) Ahmad (1993) dan Mohamad Rasdi (1997). Antara sekolah-sekolah yang terkenal di sana adalah seperti St. John Institution (KL), Victoria Institution (KL), St. Michael Institution (Ipoh) dan Malay College Kuala Kangsar (MCKK).

Selain itu, dari aspek pelaporan pendidikan pula, dengan adanya kewujudan SMK Tinggi Melaka di Bandaraya Melaka sebagai salah satu bukti terawal pendidikan di Tanah Melayu (Marzuki et al., 1993) menguatkan lagi sebab Bandaraya ini dipilih di dalam kajian. Malah, dengan adanya kewujudan St. Paul's College yang ditubuhkan sewaktu penjajahan Portugis, menjadikan Melaka sebagai bandar terawal menerima sistem pendidikan. Hal ini menurut kenyataan daripada laman web "The Historical City of Malacca" (2011) dan "The Ruin of Saint Paul Hill" (2019) mengatakan St. Paul College yang telah didirikan oleh Portugis di dalam premis Gereja St. Paul pada tahun 1548 dan kemungkinan merupakan sekolah pertama yang dibuka di negara ini. Jelas di sini bahawa bukti permulaan pendidikan yang berada di Malaysia bermulanya daripada sejarah yang terkandung di dalam Bandaraya Melaka itu sendiri dan perkara ini amat ketara dan signifikan jika ingin dibandingkan dengan bandar-bandar besar lain yang juga mempunyai sekolah kolonial di dalamnya.

Bagi Bandaraya Melaka, bermulanya ia sebagai Bandaraya Bersejarah apabila ketika Konvensyen Warisan Dunia ke-40 telah memersetujui untuk melindungi 981 Tapak Warisan Dunia yang telah diluluskan oleh UNESCO berdasarkan kepada Outstanding Universal Value (OUV) yang telah dikemukakan (Hasbollah, 2014). Diiktiraf sebagai TWD UNESCO bersama George Town, Pulau Pinang pada Julai 2008, Melaka jelas mempamerkan contoh-contoh sejarah peninggalan kolonial dengan jayanya di samping pengaruh sejarah dan budaya yang terselindung di sebaliknya. Melaka yang juga telah menepati Outstanding Universal Value (OUV) daripada UNESCO yang telah menaik tarafkannya sebagai sebuah bandar raya bersejarah kerana telah berjaya menonjolkan pengaruh dan kepentingan warisan dan kebudayaan (K. K. H. Tan & Choy, 2019). Oleh yang demikian, adalah penting bagi pemilihan kawasan tapak kajian ini kerana secara tidak langsung kajian menepati ciri-ciri bagi

memastikan agar warisan di dalam kawasan Bandaraya Melaka terpelihara dalam masa yang sama menjaga status yang telah dianugerahkan oleh UNESCO.

Rajah 1.1: Lokasi George Town dan Melaka yang berada selari dengan Selat Melaka (Sumber: Majlis Bandaraya Melaka Bersejarah, 2008)

1.5.1 Latar Belakang Kawasan Kajian

Melaka merupakan sebuah negeri kecil yang terletak di bahagian selatan semenanjung Malaysia berdekatan dengan Selat Melaka dan bersempadan dengan Negeri Sembilan pada arah utara dan Johor pada bahagian selatan. Negeri yang berkeluasan 1,665 kilometer persegi ini terbahagi kepada 3 daerah iaitu Melaka Tengah, Alor Gajah dan Jasin serta mempunyai ibu negeri yang dipanggil Bandaraya Melaka (Jabatan Warisan Negara, 2008). Bandaraya yang terletak 125 kilometer selatan Kuala Lumpur ini berada berhampiran dengan muara Sungai Melaka yang mengalir sehingga ke pusat pentadbiran negeri Melaka iaitu Ayer Keroh. Berpandukan kepada pembahagian zon bersejarah Bandaraya Melaka, terdapat 2 jenis zon yang telah ditetapkan iaitu Zon Teras dan Zon Penampian. Bagi

Zon Teras Bandaraya Melaka, ianya berkeluasan sekitar 38.62 hektar yang merangkumi kawasan utama seperti zon Bukit St. Paul yang terdiri daripada beberapa jenis bangunan kerajaan, muzium, gereja, dataran dan kubu yang ditinggalkan pada abad ke-16 pemerintahan Portugis dan Belanda (Majlis Bandaraya Melaka Bersejarah, 2008). Bagi kawasan Zon Penampian pula yang berkeluasan 134.03 hektar, ianya disempadani oleh Jalan Merdeka, Taman Kota Laksamana, Jalan Ong Kim Wee, Jalan Tan Chay Yan, Jalan Munshi Abdullah, lot belakang Kampung Banda Kaba, Jalan Chan Koon Cheng dan juga Jalan Merdeka. Selain itu, Bukit Cina yang terletak pada timur laut Bandaraya Melaka juga tergolong di dalam kawasan Zon Penampian. Berpandukan Rajah 1.2, menunjukkan pembahagian zon teras dan zon penampian di Bandaraya Melaka dengan cadangan kawasan kajian kes (bulatan merah).

Rajah 1.2: Pengezonan zon teras dan zon penampian di Bandaraya Melaka (Sumber: Majlis Bandaraya Melaka Bersejarah, 2008).

Cadangan kawasan kajian berada di dalam kawasan zon penampian, dan zon ini disempadani oleh beberapa jalan utama di dalam Bandaraya Melaka seperti Jalan Merdeka, Jalan Kota Laksamana, Jalan Ong Kim Swee, Jalan Tan Chay Yan, Jalan Munshi Abdullah, Jalan Chan Koon Cheng, Jalan Merdeka dan juga sehingga ke lot belakang Kampung Banda Kaba (Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Negeri Melaka, 2009). Merujuk kepada Jadual 1.2, dinyatakan bilangan bangunan yang terdapat di kedua-dua zon warisan iaitu zon teras dan zon penampian.

Jadual 1.2: Jumlah bangunan yang terdapat di dalam kedua-dua zon warisan Bandaraya Melaka

Bandar	Bangunan di Zon Teras	Bangunan di Zon Penampian	Jumlah Bangunan
Bandar Melaka	1,075	1,975	3,050
Peratusan	35%	65%	100%

Sumber:(Majlis Bandaraya Melaka Bersejarah, 2008)

1.6 Persoalan Kajian

Sebelum objektif kajian dibentuk, beberapa persoalan kajian dinyatakan berhubung kajian ini. Persoalan ini juga dijadikan sebagai asas dalam membentuk skop penyelidikan. Antara persoalan kajian ini adalah seperti berikut:

- i. Adakah identiti seni bina pada bangunan sekolah kolonial membantu dalam pembentukan tipologi?
- ii. Adakah komponen seni bina dan prinsip reka bentuk membantu dalam pembentukan tipologi seni bina sekolah kolonial melalui inventori bangunan?

- iii. Bagaimanakah pembentukan tipologi seni bina bagi sekolah kolonial berlaku?

1.7 Matlamat Kajian dan Objektif Kajian

Kajian ini memfokuskan kepada aspek tipologi seni bina sekolah kolonial yang terdapat di bandar bersejarah, Melaka dengan mengenal pasti beberapa elemen seni bina dan prinsip reka bentuk seni bina bagi menetapkan tipologi yang dikehendaki di dalam kajian. Untuk memulakannya, kajian diperlukan untuk memahami perkembangan ciri-ciri sekolah kolonial. Dalam kata lain, matlamat kajian adalah untuk mengkaji dan mengenal pasti perkara asas seni bina sekolah kolonial di Bandaraya Melaka seperti komponen dan prinsip reka bentuk seni binanya dalam perspektif yang lebih terperinci sebelum menjurus lebih dalam kepada fokus utama kajian iaitu tipologi seni binanya. Kajian ini mengembangkan lagi skop tipologi seni bina sekolah kolonial di Bandaraya Melaka dengan meneroka karakter yang terdapat pada sekolah-sekolah tersebut. Terdapat tiga objektif utama kajian bagi memenuhi dan mencapai matlamat kajian iaitu:

- i. Mengkaji identiti seni bina sekolah kolonial di Tapak Warisan Dunia Melaka.
- ii. Menganalisa komponen dan prinsip reka bentuk seni bina sekolah kolonial di Tapak Warisan Dunia Melaka melalui inventori.
- iii. Membentuk tipologi seni bina sekolah kolonial berdasarkan komponen dan prinsip reka bentuk seni bina sekolah kolonial di Tapak Warisan Dunia Melaka.

1.8 Skop Kajian

Skop kajian diperlukan kerana ia merupakan sesuatu yang mustahil bagi sesebuah penyelidikan menerokai pelbagai jenis aspek di dalam suatu tempoh masa

yang singkat demi mencapai objektif kajian (Suhana Johar, 2012). Merujuk kepada kajian-kajian yang lepas, terdapat jurang kajian terhadap tipologi sekolah kolonial. Kebanyakan kajian hanya melibatkan bangunan-bangunan kolonial lain selain sekolah dan kajian terperinci terhadap sekolah-sekolah kolonial terutamanya di Melaka amat kurang dilaksanakan. Untuk mencapai objektif kajian, kajian ini hanya memfokuskan terhadap kajian tipologi sekolah kolonial yang terlibat di dalam zon penampakan di Tapak Warisan Dunia Melaka memandangkan kesemua sekolah yang terdapat di dalam zon warisan hanya berada di dalam kawasan zon penampakan sahaja. Berpandukan kepada tajuk kajian yang telah dinyatakan, skop penyelidikan dibahagikan kepada dua bahagian iaitu:

- i. Komponen binaan dan prinsip reka bentuk seni bina yang terdapat pada setiap kajian kes bangunan sekolah kolonial.
- ii. Mendalami aspek berkaitan tipologi seni bina sekolah kolonial berdasarkan kepada prinsip dan komposisi seni bina yang terdapat pada sekolah tersebut.

1.8.1 Kerangka Teori

Teori merupakan satu bentuk pemikiran secara abstrak dan umum yang bernas serta rasional ataupun dari hasil pemikiran sedemikian. Teori juga merupakan satu penjelasan yang kukuh berkenaan aspek dunia semula jadi yang melibatkan hukum dan fakta. Fungsi kerangka teori juga adalah untuk menguji teori yang dikemukakan kajian, membuatkan dapatan kajian kelihatan signifikan, merangsang penyelidikan, meramal situasi dan mewujudkan hubungan yang teratur di antara pemerhatian dan fakta (Abu Bakar, Roosli, Mustafa Kamal, & Ahmad Rashid, 2017). Kerangka teori membentangkan teori yang berkaitan dengan masalah kajian dan ia juga merupakan satu pengetahuan sedia ada yang menyokong kajian. Dalam erti kata lain, kerangka